

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด
(ตาดีกา) สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ทัศนีย์ พิสารรัตนคุณ

คุณฉันทิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

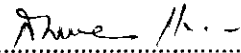
สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์นี้เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิตและคณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต ได้พิจารณา
คุณวุฒิบัณฑิตของ ทศนีย์ พิศาลรัตนคุณ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้
คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิต

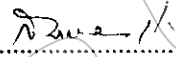

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง)

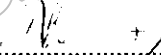

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ มีคุณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

คณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ ชรรมากรณ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ มีคุณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อารมณ เพชรชื่น)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณวุฒิบัณฑิตฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร)

วันที่เดือน.....พ.ศ. 2551

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย
แจ่มกระจ่าง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ มีคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
รองศาสตราจารย์ ดร. ไพรัตน์ วงษ์นาม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทาง
ที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา
ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทุกท่าน และรองศาสตราจารย์ ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง
ที่ให้ความรู้ คำแนะนำและกำลังใจมาตลอดเวลาที่ศึกษา ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน
ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ประดิษฐ์
ระสิดานนท์ อาจารย์สาโรช จรจิตต์ ที่กรุณาเป็นผู้นำในการเข้าพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
เพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม
และดร.สุขุม มุลเมือง ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสถิติในการทำวิจัยเป็นอย่างดี
ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ตลอดจนคณะ
ครูผู้สอน และผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งท่านอื่น ๆ ที่มีได้
เอ่ยนามในที่นี้ ที่มีส่วนช่วยให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งมีส่วนทำให้การทำวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ทัศนีย์ พิศาลรัตน์คุณ

48820747: สาขาวิชา: การศึกษาและพัฒนาสังคม; กศ.ค. (การศึกษาและพัฒนาสังคม)

คำสำคัญ: ปัจจัย/ ผลสำเร็จ/ ผู้บริหาร/ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)/ ผู้เรียน

ทัศนีย์ พิศาลรัตน์คุณ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) (FACTORS INFLUENCING TO THE LEARNER ACHIEVEMENT IN THE CENTER OF ISALAM STUDY (TADIKA) AT THE THREE BORDER PROVINCES IN SOUTHERN OF THAILAND). คณะกรรมการควบคุมคุรุภัณฑ์: สมหมาย แจ่มกระจ่าง, Ph.D., ศรีวรรณ มีคุณ, Ph.D., ไพรัตน์ วงษ์นาม, ค.ค. 220 หน้า. พ.ศ. 2551.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของศูนย์การศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด และด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จของผู้เรียนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการเสวนากลุ่ม (Focus Groups) ผู้บริหารศูนย์การศึกษา จำนวน 24 ศูนย์การศึกษา และการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้บริหารศูนย์การศึกษา จำนวน 11 ศูนย์ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จำนวน 25 คน และผู้เรียนในศูนย์การศึกษา จำนวน 549 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบวัดผลสำเร็จ และแบบสอบถามผู้บริหารศูนย์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ การวิเคราะห์องค์ประกอบแบบยืนยันชั้น (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการวิเคราะห์พหุระดับด้วยโปรแกรม HLM 6.02 Student Version

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสำเร็จของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาฯ พบว่า ที่อยู่อาศัยในเขตเมือง ส่งผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียน และปัจจัยในระดับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) คือ เงินบริจาค และระดับการศึกษาของครูผู้สอน ส่งผลกับผู้เรียน

2. ผลการวิเคราะห์ข้ามระดับ พบว่า ระดับผู้เรียน เพศ มีปฏิสัมพันธ์กับที่ตั้งของศูนย์ เงินบริจาค เหลือชั่วโมงสอน และงบประมาณ ที่อยู่อาศัยของผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการศึกษาของผู้บริหาร ขนาดศูนย์ เงินบริจาค ผู้เรียนต่อครูผู้สอน และจำนวนพี่น้องของผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการศึกษาของครูผู้สอน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์กับที่ตั้งของศูนย์ อาชีพของผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์การศึกษาของผู้บริหาร ชั่วโมงสอน และการศึกษาของครูผู้สอน

3. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ พบว่า ผลสำเร็จของผู้เรียน มีผลมาจากการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพของศูนย์ รวมทั้ง ครูผู้สอน หลักสูตร สื่อ ชุมชน และผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่ส่งผลสำคัญต่อผู้เรียน

48820747: PROGRAM: EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT; Ph.D.
(EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT)

KEYWORDS: FACTOR/ ACHIEVEMENT/ ADMINISTRATOR/ THE CENTER OF
ISLAM STUDY (TADIKA)/ LEARNER

THASSNEE PISARNRATANAKHUN: FACTORS INFLUENCING TO THE
LEARNER ACHIEVEMENT IN THE CENTER OF ISLAM STUDY (TADIKA) AT THE
THREE BORDER PROVINCES IN SOUTHERN OF THAILAND). DOCTORAL
DISSERTATION: SOMMAI JAMKRAJANG, Ph.D., SRIWAN MEEKHUN, Ph.D., PAIRAT
WONGNAM, PH.D. 220 p. 2008.

The purposes of this research were (1) to study attribute factors of the centers of Islam study (Tadika) in the border provinces in the south of Thailand and attribute factors of learners relating to achievement of the learners in the above centers and (2) to study education guidelines of those centers by using qualitative research through focus groups discussion of 24 administrators in centers of Islam study (Tadika) and in-depth interviews with the administrators in 11 centers of Islam study (Tadika) in those provinces, and quantitative research, the sample for this research consisted of 25 administrators in the centers of Islam study (Tadika), 549 learners in the above centers. The instruments using for data collection were questionnaires for the administrators and the learners of those centers including of achievement test for the learners. Data were analyzed by means, standard deviations, percentages, confirmatory factor analysis, multiple level analysis program HLM 6.02 Student Version

The findings of the study were:

1. The learners who live in urban areas affected learners' achievement in the centers of Islam study (Tadika) and factors at the centers of Islam study (Tadika) level were donations money and education level of teachers affected the learners.
2. For cross level analyzing, it was found that learners' level of education and gender had the interaction with the location of the centers of Islam study (Tadika), donate money, sharing teaching hour and budget. Learners' living area had the interaction with administrators' level of the size of the centers, donation, pupil-teacher ratio; and learners' relatives had the interaction with instructors' level of education; economic status of parents had the interaction with the location of the centers; parent's occupation had the interaction with administrators' level of education, teaching hours and instructors' level of education.
3. For the qualitative data, it was found that educational administration and management of the centers, including instructors, curricular, media and communities, and parents as factors significantly affected learners' achievement.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามในการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
กรอบความคิดในการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
บริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	11
บทบาทของศาสนาอิสลามกับการศึกษา.....	22
การจัดการศึกษาทางด้านอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	34
แนวคิดในการจัดตั้งศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	40
ความสำคัญของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา).....	43
โครงสร้างของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา).....	44
ความสัมพันธ์คุณลักษณะผู้เรียน และคุณลักษณะศูนย์การศึกษาอิสลามประจำ มัสยิด (ตาดีกา) ที่ส่งผลต่อผู้เรียน	56
3 วิธีดำเนินการวิจัย	80
การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ	80
การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	92
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	96

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	97
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	126
5 อภิปรายและสรุปผล.....	154
สรุปผลการวิจัย.....	155
อภิปรายผล	162
ข้อเสนอแนะ.....	172
บรรณานุกรม	174
ภาคผนวก	184
ภาคผนวก ก การตรวจสอบเครื่องมือ.....	185
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	190
ภาคผนวก ค สัญลักษณ์และความหมายของคัทนี่	211
ภาคผนวก ง หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	216
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	220

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงข้อมูลการบริหาร/ การปกครอง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	16
2 จำนวนและสัดส่วนของนักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามระดับชั้น และศาสนาที่นับถือ.....	19
3 จำนวนนักเรียนในโรงเรียนของรัฐ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามของ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใน จำแนกตามระดับชั้น	20
4 จำนวนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ครู และนักเรียนในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้	43
5 เกณฑ์การแบ่งขนาดของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา).....	76
6 การจัดสรรงบประมาณอุดหนุนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา).....	78
7 ตัวแปรอิสระและสัญลักษณ์ที่ใช้.....	81
8 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียน	97
9 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรในระดับผู้เรียน	98
10 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	99
11 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรในระดับศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา).....	100
12 ผลการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบตัวแปรแฝงความรู้ (Knowlage).....	105
13 ผลการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบตัวแปรแฝง คุณธรรมจริยธรรม (Morale).....	107
14 ผลการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบตัวแปรแฝง ความสุข (Happiness).....	111
15 การทดสอบความแตกต่างแบบจำลองที่เสนอ	112
16 ผลการวิเคราะห์แบบจำลอง Unconditional	113
17 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองที่ 2 (Regression with Mean as Outcome).....	115
18 ผลการวิเคราะห์แบบจำลอง Random Coefficient.....	117
19 ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ข้ามระดับ	121
20 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ความคลาดเคลื่อนในการวัด และค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดความรู้ (KNOWLAGE) ของผู้เรียน	186
21 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ความคลาดเคลื่อนในการวัด และค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดคุณธรรมจริยธรรม (MORALE) ของผู้เรียน	187

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
22	คำนำหน้าองค์ประกอบ ความคลาดเคลื่อนในการวัด และค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดความสุข (HAPPINESS) ของผู้เรียน.....	189
23	ผลการเปรียบเทียบค่าความเชื่อมั่นกับสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ.....	190
24	สัญลักษณ์และความหมายของดัชนีความรู้ (KN).....	212
25	สัญลักษณ์และความหมายของดัชนีคุณธรรม (MO).....	213
26	สัญลักษณ์และความหมายของดัชนีความสุข (HA).....	215

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบความคิดในการวิจัย.....	7
2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับคุณภาพการจัดการศึกษา.....	21
3 โครงสร้างองค์ประกอบการวัดตัวแปรตาม	83
4 แบบจำลองการวัดคะแนนตัวแปรตามแบบองค์ประกอบลำดับที่ 2.....	102
5 แบบจำลองการวัดคะแนนตัวแปรตามแบบองค์ประกอบเดียว.....	103
6 แบบจำลองการวัดองค์ประกอบ ความรู้ (KN).....	104
7 แบบจำลองการวัดองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรม (Morale).....	106
8 แบบจำลองการวัดองค์ประกอบ ความสุข (Happiness).....	110
9 แสดงการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา).....	127
10 แสดงสื่อ วัสดุอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอน	128
11 อาคารเรียน	128
12 บริเวณอาคารเรียน.....	129
13 การทดสอบวัดผลของแต่ละช่วงชั้น.....	130
14 ความร่วมมือของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมของศูนย์.....	145
15 แผนภาพแสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียน	166